

VZDĚLÁVACÍ MATERIÁL
k řemeslnému kurzu

MALOVÁNÍ NA HEDVÁBÍ

v rámci projektu
PODNIKÁNÍ A LIDOVÁ ŘEMESLA NA VENKOVĚ

Realizátor projektu: *Farmářské centrum VLTAVA, o.s.*

Organizátor projektu: *OS Tatrmani*

datum konání: *12. března 2011*

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí

Malování na hedvábí je technika, která pochází z Asie a je stará několik staletí. V Evropě se díky dostupnosti materiálů pro malování a výjimečným estetickým vlastnostem stala oblíbenou zejména v posledních letech. Hedvábí nemusí být pouze synonymem pro luxus a nedostupnost, naopak - ceny hedvábí k dekoraci jsou velmi příznivé. A nemusíte zůstat u šál a šátků, můžete se pustit i do tvorby oděvních a bytových doplňků.

HEDVÁBNÝ MATERIÁL

Nabídka hedvábného materiálu je opravdu široká: můžete si nakoupit metráž, ale i např. jednotlivé kusy textilu připravené k malování, hedvábí vypnuté na okénkách různých tvarů a velikostí, interiérové a oděvní doplňky atd. Jednotlivé druhy se od sebe liší strukturou a silou tkaniny. Čím silnější materiál použijete, tím méně se na něm budou barvy rozpíjet. Nejrozšířenější hedvábí je tzv. Pongé 5, které se dobře hodí na šály a šátky.

BARVY NA HEDVÁBÍ

U nás jsou rozšířené dva základní druhy barev na hedvábí, které se mezi sebou liší způsobem fixace: barvy pro parní fixaci a zažehlovací barvy. **Barvy pro parní fixaci**, které se fixují v páře, jsou velmi zářivé a fixace v páře je činí velmi odolnými. **Zažehlovací barvy** nejsou tolik zářivé jako barvy pro parní fixaci, ale stále jsou na hedvábí nádherné. Fixují se několikaminutovým zažehlením - fixace je tedy velmi nenáročná a výsledek okouzlující. Barvy, které se fixují zažehlením, jsou ředitelné vodou nebo speciálními médii (vždy dbejte pokynů výrobce ohledně poměru ředění) a vzájemně míchatelné, barvy pro parní fixaci se ředí speciálním ředidlem. Nedoporučuji přesto koupit jen 5 základních barev s tím, že zbytek si namícháte: předně je to pro začátek velmi nepohodlné a také byste se nemuseli do chtěného odstínu strefit a vyplýváte zbytečně moc barvy. Kupte si proto raději více odstínů barev, investice se vám vyplatí - nebudete zklamaní.

KONTURY NA HEDVÁBÍ

Barvy na hedvábí se kombinují s konturami. Kontury použijeme vždy, chceme-li malovat motivy s ostrými okraji. Pro barvy, které se fixují zažehlením, postačí **kontury na vodní bázi**, které se prodávají v tubách s tenkou tryskou a umožňují tak jednoduchou aplikaci. Kontury proniknou látkou a tím zabrání barvám v rozpíjení se. Po zažehlení budou barevné kontury odolné proti praní nebo sušení, zatímco bezbarvou Gutt lze vyprat.

Pro barvy s parní fixací je lepší **guta založená na rozpouštědlu**. Můžeme přes ni malovat barvami a tato kontura se nerozpustí. Pro práci s ní je už však třeba mít nějaké zkušenosti, protože rychle houstne díky rychlému odpařování ředidla.

MÉDIA

Ředění. Do barev lze přidat ředidlo, které upravuje konzistenci barvy lépe než voda a dodává barvám lepší vlastnosti pro jejím použití. Ředidlo barvu „odlehčí“ a zachová její odstín. K dostání jsou také různé přísady ovlivňující charakter a celkové vyznění barev, anebo usnadňují práci s barvami a hedvábným podkladem při zvolené technice.

Efektivá sůl se nasype na hedvábí do ještě vlhké barvy. Sůl pak vytváří nejrůznější dekorativní obrazce.

Zahušťovadlo. K zahuštění barev s fixací žehlením doporučují někteří výrobci guttu (kromě bezbarvé!) nebo speciální prostředky. Např. Marabu vyvinulo zahušťovač pro malování na hedvábí, potisk, nanášení barvy špachtlí a malování podle šablony. Je možno ho použít i pro jemnou dekoraci, otisk a volné experimentování. Pro barvy s parní fixací má značka Pébeo zahušťovadlo, které se nejprve smíchá s potřebným množstvím vody, až dosáhnete potřebné viskozity. Pak přidáte barvy. Zahušťovadlo je vhodné pro ruční nanášení barev pomocí štětce, kdy zabraňuje rozpíjení barev a také pro přímé nanášení barev pomocí „screen-printingu“. Použitím zahušťovadla a následným zafixováním barev ztrácí hedvábí svoji přirozenou ohebnost, proto je na závěr propláchněte studenou vodou.

Míchací běloba je prostředek, který se přidává do barev k vytvoření jemných pastelových tónů.

Podkladová barva pro akvarel se nanáší na hedvábný podklad a zabraňuje stékání barev a umožňuje malování bez použití kontur.

Anti-difusér zabraňuje rozpíjení barev na hedvábí. Před aplikací barev se pomocí štětce v silných vrstvách nanáší na napnuté hedvábí. Po jeho zaschnutí můžete aplikovat barvy. Následnou tuhost hedvábí, která je způsobena použitím Anti-difuzéru, odstraníte vymáchním ve studené vodě (barvy musejí být již zafixovány).

Malovací prostředek. I při silném zředění barvy na hedvábí vodou zůstává po přidání tohoto prostředku zachován nádherný lesk barev na hedvábí, a to i po vyprání.

ŠTĚTCE

S barvami na hedvábí můžeme vytvořit krásné věci jen s použitím správných pomůcek: i štětce a hlavně štětce je třeba koupit kvalitní a určené přímo k této technice. Zapomeňte proto raději, že ušetříte právě na nich. Vhodné jsou štětce, které udrží větší množství barvy a které jsou tvarované do špičky. Dobře se hodí štětce na akvarel, molitanové štětce aj. Pořídte si více velikostí – někdy budete malovat detaily, jindy vybarvovat pozadí.

UPEVNĚNÍ HEDVÁBÍ

Hedvábí je před začátkem práce dobré vypnout, aby se na něj dobře malovalo. Svůj materiál můžete napnout na dřevěném bubínku pro vyšívání: není to drahé zařízení (možná ho už máte doma), ale takové upevnění vyhovuje pouze u malých kousků a tam, kde se nechystáte malovat okraje. Je vhodné spíš pouze pro testovací pokusy.

Další, optimální volbou je **napínací rám**: existuje více druhů, zvláště vhodný je rám posuvný rám s nastavitelnou velikostí. Praktický je rám umělohmotný – lépe se udržuje v čistotě. Hedvábí by mělo být na rámu skutečně napnuté.

Jestliže vám žádný rám nevyhovuje, vyrobte si vlastní: použijte staré rámy obrazů nebo si rám sestrojte z latěk, které se prodávají na rámy pro vypínání malířského plátna. K vypnutí hedvábí na dřevěný rám se velmi dobře hodí připínáčky a napínací špendlíky.

Tipy pro přípravu a vypínání hedvábí

- Při vyměřování a stříhání metráže berte v úvahu kromě požadovaného rozměru i vnitřní rozměry rámu.
- Při malování nám hedvábí barvami trochu ztěžkne a mírně se prověsí, neměli bychom jej však znovu utahovat, protože schnutím se materiál opět smrští a hedvábí by se mohlo natrhnout. Pracujte proto raději s jedním kusem vypnutým na rámu od začátku do konce a sundejte ho, až bude hotový.

OSTATNÍ POMŮCKY

Jako u každé výtvarné práce, tak i u malby na hedvábí je lepší mít vlastní koutek, kde můžete svou práci rozdělat a nebude ji muset po skončení uklízet. Je dobré, když hedvábí můžete nechat na pracovním místě v horizontální poloze uschnout.

Z drobných pomůcek se bude hodit paleta na míchání barev nebo menší mističky či skleničky (třeba dobře vymyté nádobky od krémů) nebo třeba tzv. fantomová tužka, se kterou si můžete předem na hedvábí nakreslit kontury, které zmizí buď samy během několika hodin nebo po kontaktu s vodou. Určitě se neobejdete bez sklenice s vodou či ředidlem.

TECHNIKY

Malování konturou a následné vyplňování vzniklých ploch barvou je snad nejklassičtější technikou. Můžeme tak namalovat naprosto konkrétní motivy (např. zátiší, květiny, ornamenty) i různé geometrické vzory, které si můžeme předem na hedvábí přenést.

Akvarelová technika spočívá v tom, že malujeme do již zaschlých vrstev barvy. Konkrétnější tvary hned po namalování sušíme fénem, aby se barva zcela nerozpila, a do barvy nepřidáváme téměř žádnou vodu. Výsledek je vizuálně podobný obrazu malovanému akvarelovými barvami. Při použití této techniky však není možné si předem téma načrtnout.

Již zmíněná **efektová sůl** nám dovolí vytvářet zajímavé efekty na vybraných místech hedvábí i v již předkreslených vzorech na hedvábí. Můžeme taky jednoduše malovat bez kontur, v tom případě se však zaměříme spíše na velké vzory.

Dále řada dalších technik, které můžeme použít jak k malování oblečení (např. plisované šátky, kravaty, motýlky), tak k výrobě šperků (např. brože) nebo dekorativních doplňků (např. obrazy, povlaky na polštáře, pouzdra na brýle, diáře, přání).

Při malování na hedvábí je třeba obecně dát pozor na to, že **barva opravdu velmi rychle zasychá** a na okrajích nátěru se pak vytvoří oschlé okraje, které se již při další práci ničím nepřekryjí a nelze je již ani rozmýť vodou ani barvou. Toto negativum můžete při troše šikovnosti proměnit v plus, když s tímto efektem bude záměrně pracovat.

JAK PŘENÉST MOTIV NA HEDVÁBÍ?

Existuje několik (i trošku akrobatických) způsobů, jak přenést motiv na hedvábí. Upozorňujeme však, že jsou „z druhé ruky“ a nejsou prověřené:

- Obkreslete motiv na průsvitný papír a přežehlete jej žehličkou na hedvábí.
- Obkreslete motiv silnou fixou a překreslete jej na hedvábí fantomovou tužkou rovnou z předlohy, kterou si dáte pod látku (musí být průsvitná, nebo překreslujte na okně).
- Pro technicky vybavené: Pomocí projektoru promítněte obrázek se vzorem na hedvábí a překreslete motiv fantomovou tužkou.
- Máte doma skleněný stůl? Podsviňte jej lampou, položte na něj obrázek se vzorem, na to hedvábí a překreslete fantomovou tužkou.